

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 12. kokous

Aika: to 9.12. klo 8.30-10.00

Paikka: Säätytalo, Helsinki / Teams-kokous

Aihe: Vähähiilinen rakentaminen

Osallistujat:

Lehtonen Terhi, ympäristöministeriö (puheenjohtaja)
Nyman Sara Allianssi ry (puheenjohtaja klo. 9.50 lähtien)
Keronen Jouni, Climate Leadership Coalition ry

Alatossava Ari, Iin kunta/ Hinku-kunnat
Furman Eeva, Kestävyyspaneeli
Hölttä Harri, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Ihanus Jukka, työ- ja elinkeinoministeriö
Jaatinen Timo, Metsäteollisuus ry
Juuso Tuomas Aslak, Saamelaiskäräjät
Kiviniemi Mari, Kaupan liitto
Kuittinen Matti, ympäristöministeriö
Kurnitski Jarek, Aalto-yliopisto
Lamminmäki Riikka, ympäristöministeriö
Leskelä Jukka, Energiateollisuus ry
Martinkauppi Kirsi, ympäristöministeriö
Marttila Juha, MTK ry
Orivuori Salka, Marttaliitto ry
Palola Antti, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Perälä Erkki, ympäristöministeriö
Randell Aleks, Rakennusteollisuus ry
Reina Timo, Kuntaliitto
Rohweder Liisa, WWF Suomi
Seppänen Sampo, Suomen Yrittäjät ry
Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus ry
Vuorinen Pekka, Rakennusteollisuus ry

Alatalo Heidi, ympäristöministeriö
Muurman Jarmo, ympäristöministeriö, pääsihteeri

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtajana toiminut ympäristö- ja ilmastoministerin valtiosihteeri Terhi Lehtonen avasi kokouksen klo 8.30. Tällä kertaa aiheena oli vähähiilinen rakentaminen, joka on ilmaston näkökulmasta hyvin tärkeä. Rakennettu ympäristö aiheuttaa jopa yli kolmanneksen kasvihuonepäästöistä ja IPCC:n arvion mukaan, jotta pysymme 1,5 asteen päästövähennyspolulla, se edellyttäisi 80-90 % päästöjen vähentämistä rakennussektorilla. Hallitusohjelmassa on sitouduttu valmistelemaan säädösohjausta, jolla voimme vähentää rakentamisen ja rakennusten kasvihuonepäästöjä. Asetusluonnos rakennuksen ilmastoselvityksestä oli lausuntokierroksella kesän 2021 aikana ja hallituksen esitys kaavoitus- ja rakentamislainsäädäntöä oli lausunnoilla syksyllä. Lausuntoaika päättyi 7.12. Uudella lailla pyritään vastaamaan paremmin toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin.

Pyöreälle pöydälle on toimitettu etukäteen taustamateriaalina ennakkoesitys, jossa Matti Kuittinen ympäristöministeriöstä kertoo [vähähiilisestä rakentamisesta](#).

2. Pyöreän pöydän 11. kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja 13.10.

3. Vähähiilinen rakentaminen ilmastotoimena

Erityisasiantuntija Matti Kuittinen (YM) esitteli vähähiilistä rakentamista erityisesti ilmaston näkökulmasta ja millaisia mahdollisuuksia rakentamisen vähähiilistyminen tarjoaa ilmastotoimena. Rakennettu ympäristö tuottaa reilun kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä, kun tarkastellaan rakennettua ympäristöä sen elinkaaren aikana. Käyttövaiheen energiakulutus on perinteisesti ollut keskiössä, kun on pyritty pienentämään ilmastovaikutuksia, jossa Suomi on EU:n mukana edennyt hyvin. Nykyisessä rakennuskannassa valtaosa viidenkymmenen vuoden aikana aiheutuvista päästöistä tulee rakennustuotteiden valmistuksesta, rakentamisesta sekä purkamisesta ja kierrättämisestä. Rakennuskanta on tehtyjen toimien ansiosta jo suhteellisen energiatehokasta ja tästä johtuen uusien rakennusten vähähiilisyudessa rakennusmateriaalien rooli on korostumassa ja sitä varten tarvitaan uudenlaisia innovatiivisia tuotteita ja tuotekehitystä, jotta voidaan tältä osin saavuttaa Suomen hiilineutraaliustavoite vuoteen 2035 mennessä. Korjattavan rakennuskannan vähähiilisyudessa energiatehokkuus pysyy edelleen keskeisessä asemassa.

Hallitusohjelman pohjalta valmistelun alla on säädöksiä kuten ilmastoselvitys ja materiaaliseloste, jotka ovat jatkossa osana rakentamislupaa. Ilmastoselvityksessä tulee ilmetä hiilijalanjälki (joka sisältää mm. rakennusten hiilijalanjäljen raja-arvot, jotka koskevat vain uusia rakennuksia) sekä hiilikädenjälki. Materiaaliseloste vastaa tuoteselostetta ja kertoo mm. tiedot materiaalin alkuperästä ja millaisia materiaaleja (materiaaliluokkia) se sisältää.

Rakennusten vähähiilisyyttä tukevat hyvät kansainväliset standardit, jotka mahdollistavat mm. vähähiilisyuden arvioinnin. Lisäksi on useita vapaaehtoisia vihreän rakentamisen sertifikaatteja ja EU on kehittänyt yhteisen viitekehyksen kestävä kehityksen arviointiin. Vähähiilisyuden arviointi on jo osa lainsäädäntöä useissa Euroopan maissa: Hollannissa, Ranskassa ja osissa Belgiaa ja se on tulossa lainsäädäntöön myös Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Osana EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa on ehdotettu myös rakennusten energiatehokkuusdirektiivin uudistamista.

Pohjoismainen yhteistyö on vahvaa ja pohjoismaat tavoittelevat vähähiilisen rakentamisen harmonisointia ja kansainvälistä edelläkävijyyttä rakentamisen vähähiilisydessä ja kiertotaloudessa. Vihreän rakentamisen markkinat kasvavat vahvasti ja on arvioitu, että vuonna 2030 markkinat voivat olla jopa 25 biljoonaa dollaria. Suomi on myös EU:n suurin rakennustuotteiden viejä, joka voi luoda uudenlaisia mahdollisuuksia.

4. Kommenttipuheenvuoro

Toimitusjohtaja Aleksi Randell Rakennusteollisuus RT ry:stä nosti kommenttipuheenvuorossaan esille näkökulmia vähähiiliseen rakentamiseen erityisesti rakennusteollisuuden laatiman vähähiilisen tiekartan pohjalta. Rakennettuun ympäristöön kohdistuu paljon paineita, jotta päästään vähintään 1,5 asteen lämpenemisen rajoissa eteenpäin. Nämä liittyvät mm. asuntotuotantoon, korjausrakentamiseen ja infraan. Rakennusteollisuuden vähähiilisyssä tiekartassa elinkaarinäkökulma on tärkeä ja kaikki kolme ulottuvuutta, ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen, tulee ottaa huomioon rakennusten elinkaareissa, jotta se on kestävä.

Vähähiilitiekartta osoittaa suuntaa, johon ollaan menossa. Rakennetussa ympäristössä ja rakentamisessa päästöjä ollaan vähentämässä 66 %:lla vuoteen 2035 mennessä. Rakennetussa ympäristössä peräti 76 % päästöistä syntyy rakennusten käytön aikaisesta energiankulutuksesta. Olemassa olevien rakennusten energiankulutuksen ja päästöjen vähentämisessä energiaremonteilla ja lämmitysmuodon vaihtamisella vähäpäästöiseksi on merkittävin päästövähennyspotentiaali. Energian käytön tehostuminen vapauttaa vähäpäästöistä energiaa muuhun käyttöön ja on samalla kädenojennus energiaintensiivisille toimialoille. Rakentamisessa vaikeasti korvattavien rakennusmateriaalien, kuten sementin ja teräksen valmistuksen teknologiakehityksellä on suuri merkitys päästöjen vähentämisessä. Tärkeää on että, tehdään nopeita toimia ja panostetaan isoimpiin päästökohteisiin. Toimiala on etenemässä vauhdilla. Merkittävien päästövähennysten aikaansaaminen edellyttää kuitenkin määrätietoisia toimia kaikilta osapuolilta, myös julkiselta sektorilta. Rakennusteollisuuden tiekartta nivoo rakentamisen vähähiilisuuden ja kiertotalouden tavoitteita yhteen.

5. Keskustelu

Puheenjohtaja avasi keskustelun ja mm. seuraavia näkökohtia nostettiin esille keskustelussa:

Yleisiä huomioita

- Rakentamisessa tehtyjen ilmastotoimien vaikuttavuus on suuri. Suomi ei tule saavuttamaan hiilineutraaliustavoitetta vuoteen 2035 ellei rakentamisen päästöihin puututa laajasti. Rakennukset aiheuttavat 30% päästöistä ja käyttävät energiasta 40%: ia. Tarvitaan erilaisia toimenpiteitä elinkaaren eri vaiheissa.
- Rakennusten elinkaariajattelu nähtiin tärkeänä. Tulevassa lainsäädännössä uusilta rakennuksilta edellytettäisiin ilmastaselvitystä sekä materiaaliselostusta. Elinkaarissa suunnittelussa haasteita mm. mittaamisessa ja indikaattoreissa.
- Rakennuksen ilmastaselvityksessä esitettävä hiilijalanjälki (elinkaaren aikana aiheutuvat ilmastohaitat) nähtiin yleisesti hyvänä asiana. Mutta uusille rakennuksille asetettavista raja-arvoista oli erilaisia näkemyksiä. Rakennuksen hiilikädenjälkeä (esim. hiilivarasto) tuettiin, mutta hiilijalanjälkiä pidettiin ensisijaisena.

- Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisessa kaavoitus on tärkeä elementti ja sitä olisi hyvä kehittää tukemaan ilmastoystävällistä rakentamista. Todettiin myös, että kaavoituksen tasolla hiilijalanjäljen arviointi on vielä kehittymätöntä.
- Rakentamisessa tärkeä huomioida oikeudenmukainen siirtymä ja sen tulee olla alueellisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaista. Tärkeää kiinnittää huomiota niin kaupunkeihin kuin myös supistuviin kuntiin.

Materiaalien rooli korostuu uusien rakennusten vähähiilisydessä

- Materiaalien ja tuotteiden osalta tulee pyrkiä mahdollisimman vähäpäästöisiin ratkaisuihin. Todettiin, että eri rakennusmateriaaleihin löytyy jo uusia vähähiilisiä ratkaisuja ja investointeja.
- Uusilla innovatiivisilla tuotteilla, vähähiilisellä sementin ja teräksen tuotannolla sekä kiertotaloustoimenpiteillä voidaan vähentää rakennusteollisuuden päästöjä merkittävästi. Suoran kierrätyksen lisäksi materiaalia voidaan kierrättää nykyisen kaltaiseen tai uudenlaiseen käyttöön tai korjata vanhaa, joka on ilmaston kannalta parempi vaihtoehto kuin uuden rakentaminen.
- Nostettiin esille, että puunrakentamisen edistäminen ja sen potentiaalinen käyttäminen julkisessa ja muussa rakentamisessa on tärkeää ja hyvä keino hiilijalanjäljen pienentämisessä. Tässä yhteydessä nostettiin esille myös eri rakennusmateriaalien yhdenvertainen kohtelu.
- Keskustelussa nousi esiin myös Suomen ja muiden Pohjoismaiden edelläkävijyys vähähiilisydessä rakentamisessa. Suomen vahvaa rakentamisosaamista tulee entisestään kehittää niin, että vähähiilisydestä saadaan vientituote ja samalla kasvatetaan Suomen rakentamisen *hiilikädenjälkeä maailmalla*.

Energiatohokkuus on keskeistä korjausrakentamisessa

- Rakennusten energiatohokkuudessa nähtiin edelleen olevan potentiaalia niin uudisrakentamisessa, mutta erityisesti korjausrakentamisessa.
- Rakennusten ja energia- ja lämpöjärjestelmien vuorovaikutukseen, älyratkaisuihin ja sektori-integraatioon pitäisi kiinnittää enemmän huomioita. Jatkossa onkin tärkeää, miten rakennukset kytkeytyvät energiasysteemiin. Siellä missä mahdollista, on rakennukset järkevä kytkeä lämpöverkkoihin, jotta rakennukset voivat hyödyntää eri tavoin tuotettua uusiutuvaa energiaa ja hukkalämpöä, jota voidaan myös ottaa talteen ja hyödyntää muualla.
- Energian kulutuksessa ja energiatohokkuudessa tulisi kulutusjoustopuun rooli huomioida tehopiikkien ja kulutushuippujen tasoittamisessa vielä paremmin.
- Huomautettiin, että vähähiilisen ja energiatohokkaan talon rakentaminen maksaa enemmän investointivaiheessa. Jos rakennusvaiheessa joutuu tinkimään laadusta, joutuu vuosien varrella maksamaan kovan hinnan lämmityksestä. Siksi energiatohokkuusinvestointien edullinen rahoitus on tärkeää.

Kannusteet vähähiiliselle rakentamiselle

- Nähtiin tärkeänä vähähiilisyys sääntelyn kehittäminen rakentamisen ja energiasysteemin kokonaisuus huomioiden.
- Integroitu yhdyskuntasuunnittelu – energia, liikenne, kiertotalous, viihtyisyys jne.
- Enemmän rakennusoikeutta pienen hiilijalanjäljen ja suuren hiilikädenjäljen rakentamiselle.
- Uusiutuvan energian, energiatohokkuuden ja kestävien lämmitystapavalintojen vauhdittaminen erilaisilla tukijärjestelmillä.
- Tutkimus- ja innovaatiopanostukset ovat tärkeitä.
- Green deal- ja energiatohokkuussopimukset nähtiin hyvinä ja sitouttavina työkaluina.
- Julkisen ja yksityisen sektorin yhteinen tiedonhallinta on myös tärkeää.

- Hiilineutraaliusdialogia tulisi käydä enemmän.

6. Muut ajankohtaiset asiat

Kokouksen lopussa puheenjohtajana toiminut Sara Nyman tiedotti, että keväällä pyöreän pöydän kokouksessa käsitelty keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU) lähti lausuntokierrokselle eilen. Lausuntoja voi antaa lausuntopalvelu.fi sivustolla 14.1.2022 asti.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous on ke 9.2. klo 10.30-12.00. Ajankohta on jo kaikkien kalentereissa.

8. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo.10.00.

Liite 1: Mentimeter-kysely

Jarmo Muurman, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat

Liite 1: Mentimeter-kysely

Mitkä ovat mielestänne keskeisimmät keinot siirtyä vähähiiliseen rakentamiseen? (max. 3)

Mentimeter

